

Міністерство освіти і науки України
Всеукраїнський конкурс студентських наукових робіт з природничих,
технічних і гуманітарних наук у 2018/2019 навчальному році
Страхування

Наукова робота

на тему «ОЦІНКА РИЗИКУ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ В УМОВАХ АНТИКРИЗОВОГО
УПРАВЛІННЯ»

Шифр: «Ризик СК»

2019 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТ У КОНТЕКСТІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ	6
РОЗДІЛ 2 ОЦІНКА РИЗИКУ ЯК ЧИННИКУ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ СТРАХОВИКА (НА ПРИКЛАДІ ПрАТ СК «АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ»).....	10
РОЗДІЛ 3 ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ОЦІНКИ РИЗИКУ АНТИКРИЗОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	23
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	28
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	31
ДОДАТКИ.....	33

ВСТУП

Актуальність теми . У сучасних умовах невизначеності одним із головних критеріїв успішного розвитку страхового бізнесу є забезпечення його стабільності. Перш за все, це пов'язано з ростом глобальної конкуренції, технологічними зрушеннями, активним впровадженням нових технологій та зростаючим рівнем інфляції. Для збереження стійкості свого поточного положення компаніям доводиться враховувати все більшу кількість факторів внутрішнього і зовнішнього середовища, а також своєчасно розпізнавати і попереджувати ризик.

Тому виникає обґрунтована необхідність ефективного антикризового менеджменту як системи своєчасних методів і прийомів, здатних запобігти кризовим явищам та уникнути банкрутства.

Актуальні проблеми формування системи антикризового розвитку страхової компанії було досліджено в працях як вітчизняних, так і зарубіжних учених. Зокрема, слід виділити таких учених як: Внукова Н., Гренц Т., Гриценко К., Житар М., Кнейслер О., Крамер Б., Матвійчук А., Осадець С., Петтерсон Б., Пірсон К., Плиса В., Самуельсон П., Супрун А., Терещенко О., Хемфріс К. та Шірінян Л.

Однак, окремі теоретичні аспекти цієї проблеми залишаються дискусійними і потребують подальшого дослідження. Це свідчить про актуальність, теоретичну та практичну значимість вибраної теми наукової роботи, що обумовило її мету та завдання.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є обґрунтування методичних підходів щодо оцінки ризику антикризової діяльності страхової компанії. Відповідно до поставленої мети в роботі були окреслені наступні завдання:

- розкрити систему ризик-менеджменту як складової антикризового управління страхової компанії;
- обґрунтувати методичні підходи щодо оцінки антикризової діяльності страховика;

- оцінити ризики діяльності ПрАТ страхової компанії «Арсенал Страхування»;
- здійснити економіко-математичне моделювання оцінки ризику антикризової діяльності.

Об'єктом дослідження є ПрАТ СК «Арсенал Страхування».

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти формування системи антикризового управління страхової компанії.

Методи дослідження. Наукові дослідження було проведено за допомогою таких загальнонаукових і спеціальних методів, як: системний, комплексний підхід – в процесі розгляду системи антикризового управління страховика; статистичний, коефіцієнтний аналіз, експертні методи – для вивчення, порівняння та інтерпретації фактичних даних щодо оцінки ризиків страхової компанії; методи економіко-математичного моделювання – для побудови прогнозної моделі банкрутства компанії; таблично-графічний метод – для наочного відображення динаміки й структури окремих показників.

Найсуттєвіші результати дослідження, що містять наукову новизну, полягають в наступному:

- обґрунтовано методичні підходи щодо оцінки ризику антикризової діяльності страховика та проведено перевірку їх адекватності на емпіричних даних конкретної страхової компанії, що дозволило врахувати недоліки один одного та дослідити всі ризикові обставини, що характеризують показники ризику;

- на основі методу імітаційного моделювання Монте-Карло було прогнозовано рівень показника банкрутства страхової компанії, що дозволить в майбутньому забезпечити стабільність розвитку, підвищувати обґрунтованість прийняття рішень в ризикових ситуаціях, покращувати фінансове становище компанії та мінімізувати безпеку виникнення банкрутства.

Методологічною, теоретичною та інформаційною основою наукової роботи є річна та поточна фінансова звітність ПрАТ СК «Арсенал Страхування», законодавчі акти, нормативно-правові документи, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених у галузі антикризового управління.

Практичне значення одержаних результатів полягає в теоретико-методичному обґрунтуванні та розробці практичних рекомендацій щодо удосконалення оцінки ризику антикризового управління страховою компанією.

Наукова робота складається зі вступу, трьох розділів, висновку, списку літератури, який включає 15 джерел та додатків А-В. Робота викладена на 30 сторінках друкованого тексту, в тому числі має 10 таблиць, 4 рисунка та 5 формул.

РОЗДІЛ 1 РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТ У КОНТЕКСТІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ

Сучасним інструментом управління розвитком організації в умовах зростання кризових змін у зовнішньому середовищі та пов'язаній з цим невизначеності є методологія антикризового управління.

Ефективність запобігання кризових явищ напряму залежить від використання системного підходу при формуванні антикризової політики. Система антикризового менеджменту включає сукупність взаємопов'язаних елементів.

Об'єктом є безпосередньо страхова компанія як економічна система, а суб'єктами виступають власники, менеджери, кредитори страхової компанії та державні органи влади та управління.

Предмет управління – діяльність організації у частині профілактики, діагностики та подолання кризових явищ на всіх рівнях економіки.

Одним із елементів системи антикризового управління є ризик-менеджмент, що являє собою процес прийняття та виконання управлінських рішень, спрямованих на зниження ймовірності виникнення несприятливого результату і мінімізацію можливих втрат проекту. Включає в себе класифікацію ризиків та створення ризик-класифікатору, оцінка ступеня ймовірності ризику, аналіз та попередження ризику, повернення причиненого матеріального збитку.

Антикризове управління в значній частині проблем, які вирішуються є ризиковим. В таких ситуаціях виникає безліч ризиків різноманітних по змісту, джерелам прояву, величині ймовірності та розміру можливих втрат і негативних наслідків для даного бізнесу, а іноді і економіки в цілому. Все це обумовлює потребу створення системи управління ризиком.

Поняття «ризик» і «криза» тісно пов'язані між собою, вони в тій чи іншій мірі впливають на процес антикризового управління. Своєчасне виявлення, усунення, а також правильне управління ризиками можуть сприяти зниженню

настання кризової ситуації на підприємстві. Таким чином, ефективні заходи з управління ризиками можна розглядати як профілактичні дії виникнення криз.

Ризик - це ймовірність настання події або наслідків події, які могли б мати негативний вплив на можливість досягнення компанією своїх цілей або могли б загрожувати подальшому існуванню в цілому.

Відмінними рисами ризику є:

- суперечливість (призводить до зіткнення об'єктивно існуючих ризикованих дій з їх суб'єктивною оцінкою, оскільки поруч із ініціативами та новаторськими ідеями йдуть консерватизм, догматизм, суб'єктивізм і т.д.);
- альтернативність (передбачає необхідність вибору з двох або декількох можливих варіантів рішень);
- невизначеність (неповнота або неточність інформації про умови реалізації проекту, тобто підприємницька діяльність здійснюється під впливом невизначеності зовнішнього середовища).

Потрібно відзначити, що страхові компанії схильні до впливу ризиків фактично з двох сторін: з одного боку вони приймають на себе ризики, які їм передаються за договорами страхування і перестраховування, а з іншого – ризики у процесі інвестиційної та іншої діяльності, які пов'язані з неповерненням вкладених коштів або недоотриманням прибутку.

Для розуміння природи ризику доцільно розглянути причини, які сприяють виникненню ймовірності ризику. Такими причинами є:

1. Непередбачуваність природних процесів і явищ, стихійні лиха, які можуть мати серйозний негативний вплив на результати підприємницької діяльності та стати джерелом непередбачених витрат;
2. Випадковість - сутність багатьох соціально-економічних і технологічних процесів, багатоваріантність відносин призводять до того, що в подібних умовах має місце елемент випадковості;
3. Наявність протидіючих тенденцій, які проявляються у забороні на експорт або імпорту, конфіскації товарів, обмеженні іноземних інвестицій, недобросовісній конкуренції, розбіжності інтересів;

4. Імовірнісний характер науково-технічного прогресу – можливість передбачити загальний напрямок розвитку науки і техніки, однак визначити конкретні наслідки у всій повноті практично неможливо. Технічний прогрес не здійсимо без ризику, що обумовлено його ймовірнісної природою, оскільки витрати і особливо результати розтягнуті і віддалені в часі;

5. Наявність невизначеності пов'язано з неповнотою інформації про об'єкт по відношенню до якого приймається рішення, а також з обмеженістю людини в зборі та обробці інформації та постійною мінливістю цієї інформації.

Весь процес управління ризиками можна відобразити у послідовних етапах, які наведено на рис. 1.1 [4].

Рис. 1.1 Етапи управління ризиками страхової компанії

Першим етапом є визначення мети ризику і ризикових вкладень капіталу. Тобто окреслення результату, який необхідно отримати. Такою метою може бути отримання максимального прибутку.

Наступний етап характеризується використанням методів аналізу і прогнозування економічної кон'юнктури, виявлення можливостей і потреб страховика в рамках стратегії та поточних планів його розвитку, формулювання політики управління ризиком.

На третьому етапі використовуються методи якісного і кількісного аналізу задля визначення прийняттого рівня ризику. Оцінка дається по кожній операції, що входить до складу портфеля ризиків і по портфелю в цілому [7].

Четвертий етап передбачає зіставлення ефективності різних методів впливу на ризик. Вибір способу мінімізації наслідків визначається конкретним видом ризику та ефективністю обраного способу.

На п'ятому етапі відбувається застосування вибраних методів впливу на ризик. Результатом даного етапу має стати нове знання про ризик, що дозволяє відкоригувати раніше поставлені цілі управління ризиком. Тобто формування комплексу заходів щодо зниження ризиків, із зазначенням планованого ефекту від їх реалізації, строків впровадження, джерел фінансування та осіб, відповідальних за виконання даної програми [5].

Останнім етапом організації ризик-менеджменту є контроль за виконанням визначеної програми, аналіз і оцінка результатів виконання обраного варіанта ризикового рішення. При цьому рекомендується акумулювати всю інформацію про помилки і недоліки розробки програми, що проявилися в ході її реалізації.

Результати кожного етапу стають вихідними даними для подальших етапів, утворюючи систему прийняття рішень зі зворотним зв'язком. Така система забезпечує максимально ефективне досягнення цілей, оскільки знання, що отримується на кожному з етапів, дозволяє коригувати не тільки методи впливу на ризик, але і самі цілі управління ризиками.

Отже, всі страхові компанії при реалізації своїх бізнес-процесів систематично стикаються з необхідністю управляти різними видами ризиків. Ризик-менеджмент є складовою частиною антикризового управління, що враховує різні ризики, а також передбачає заходи по зниженню ймовірності їх настання, мінімізації збитку тощо. Тому для ефективною і стабільною роботи страховикам необхідно впроваджувати ризик-менеджмент з активним пошуком неординарних, але актуальних для конкретної ситуації ризикових дій всупереч шаблонним варіантам.

**РОЗДІЛ 2 ОЦІНКА РИЗИКУ ЯК ЧИННИКУ АНТИКРИЗОВОГО
УПРАВЛІННЯ СТРАХОВИКА (НА ПРИКЛАДІ ПрАТ СК «АРСЕНАЛ
СТРАХУВАННЯ»)**

Методика якісної оцінки ризиків страховика залежить від адекватного вибору інструменту аналізу. Кількісний аналіз можна формалізувати, для чого використовується інструментарій теорії ймовірностей, математичної статистики, теорії дослідження операцій. Таким чином можна виділити статичні, аналітичні, експертні методи та метод аналогів (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Методи оцінки ризиків та їх характеристика

Методи оцінки	Характеристика	Різновид
Статистичні методи	Дозволяють виявити потенційну ймовірність появи збитків, базуючись на статистичній інформації попереднього періоду, і визначити області можливого збитку. Дають можливість систематизувати різні можливі ситуації і параметри в межах одного підходу. Потребують застосування імовірнісних характеристик.	Метод оцінки ймовірності. Оцінювач може отримати схематичну оцінку можливості застосування якогось рішення через обчислення частки виконаних і невиконаних рішень у всьому кількості прийнятих рішень.
		Метод аналізу імовірнісних розподілів потоків платежів. При встановленому поділі ймовірностей для будь-якої складової потоку платежів можливий аналіз потенційних змін вартостей потоків платежів від очікуваних.
		Дерева рішень. Застосовуються для оцінки ризиків ситуацій з відслідкованою або допустимою кількістю можливостей розвитку. До них вдаються, якщо рішення, що приймаються в момент часу $t = n$, спираються на рішення, прийняті раніше, і задають схему розвитку для наступних ситуацій.
		Імітаційне моделювання. Актуальне, якщо реальні експерименти неможливі через їх затратність або відсутність статистичної інформації. Метод передбачає заміну фактичних даних величинами, які генерує комп'ютер.
		Технологія «Risk Metrics». Створена для оцінки ризику цінних паперів і передбачає встановлення рівня впливу ризику на ситуацію за допомогою визначення «міри ризику» (найбільш дможливого коливання вартості портфеля).

Продовження табл. 2.1

Аналітичні методи	Допомагають спрогнозувати можливий збиток за допомогою математичних моделей, тому зазвичай потрібні для оцінки ризиків інвестиційних проектів.	Аналіз чутливості. За допомогою нього вивчається взаємозв'язок підсумкового показника і варіації значень показників, включених в його визначення. Призначення цього методу показати, як зміниться підсумковий показник при зміні початкових параметрів.
		Метод коригування норми дисконту з урахуванням ризику. Особливістю методу є зміна базової норми дисконту, що оцінюється як мінімально ризикована. Регулювання відбувається за допомогою додавання величини необхідної премії за ризик.
		Метод достовірних еквівалентів. Здійснюють коригування передбачуваних значень грошових потоків шляхом множення їх на спеціальні понижуючі коефіцієнти (достовірності або визначеності).
		Метод сценаріїв об'єднує аналіз чутливості результуючого показника з аналізом імовірнісних оцінок його відхилень. В результаті формується зручна в роботі структура для різних варіантів ситуацій.
Метод експертних оцінок	Сукупність логічних і математико - статистичних методів для аналізу відповідей декількох фахівців. Дозволяє застосувати професійні знання експертів. До даного методу вдаються, якщо немає іншого джерела інформації. До таких методів належать: анкетування, SWOT-аналіз, троянда, спіраль ризиків, метод Делфі.	
Метод аналогів	Використовують, якщо інші методи застосувати неможливо. В роботі оцінювач аналізує базу даних схожих об'єктів, щоб відстежити характерні взаємозв'язки і спроектувати їх на об'єкт оцінки.	

* розроблено автором на основі [11,10]

Визначення рівня толерантності страхової організації до ризиків становить одну з найважливіших завдань антикризового управління страхових компаній. Постійне вдосконалення і розвиток системи управління ризиками діяльності страховиків обумовлено необхідністю мінімізувати негативні наслідки таких ризиків, які є загальними для більшості вітчизняних

страховиків. Тому основним етапом антикризового управління є ідентифікація та оцінювання ризику. Він зводиться до визначення ступеня ймовірності настання ризиків та розмірів потенційного збитку.

Для оцінки зовнішніх факторів впливу на появу ризиків використаємо PEST-аналіз, який дозволяє розставляти пріоритети для заходів з просування та обліку ризиків, виявляти потенціал для поліпшення поточного становища компанії, можливі шляхи реалізації операційної стратегії. Для зазначеного аналізу було проведено опитування чотирьох експертів, а саме управлінського персоналу СК «Арсенал Страхування» за допомогою анкети (Додаток А).

Результати проведеного опитування сформовано у PEST-аналіз та наведено у табл. 2.2.

Таблиця 2.2

PEST-аналіз діяльності СК «Арсенал Страхування»

Фактори	Оцінка експертів від 1 до 5				Середня оцінка	Вага показника
	1	2	3	4		
1. Політичні						
Стійкість політичної влади і існуючого уряду	2	1	2	3	2	0,04
Зміни в законодавстві	2	3	3	2	2,5	0,05
Слабкі зовнішньоекономічні зв'язки України у сфері страхування	3	4	3	4	3,5	0,08
Існування корупційних схем та шахрайських дій	3	4	3	2	3	0,06
2. Економічні						
Зміна курсу валют	3	3	4	5	3,75	0,08
Рівень інфляції	4	5	3	4	4	0,09
Рівень платоспроможності населення	4	5	5	4	4,5	0,10
Тарифна політика страховика	4	3	4	3	3,5	0,08
3. Соціальні						
Попит на страхові продукти	3	3	2	4	3	0,06
Рівень культури страхування	3	2	3	4	3	0,06
Зовнішній інформаційний фон	2	2	1	1	1,5	0,03
Демографічна ситуація	3	4	4	5	4	0,09
4. Технологічні						
Розвиток онлайн страхування	4	5	5	4	4,5	0,10
ІТ системи у страховій діяльності	3	4	3	4	3,5	0,08
Всього					46,25	

За даними проведеного дослідження впливу зовнішніх факторів на діяльність СК «Арсенал Страхування» було розраховану вагу кожного показника. Так, можна зробити висновок, що найбільш впливовішими є рівень платоспроможності населення та розвиток онлайн страхування, менший вплив має демографічна ситуація та рівень інфляції. Найменший вплив визначено за показником зовнішній інформаційний фон.

Інструментом стратегічного аналізу, який дозволяє побудувати стратегію поведінки страховика в ринковому середовищі є SWOT-аналіз, який дозволяє визначити негативні й позитивні фактори, що впливають на діяльність компанії та допомагають виявити можливі ризики. Аналіз положення СК «Арсенал Страхування» на ринку за допомогою SWOT-аналізу наведено у табл. 2.3.

Таблиця 2.3

SWOT-аналіз діяльності СК «Арсенал Страхування»

Сильні сторони	Слабкі сторони
досить значні темпи нарощування майна, капіталу та резервів	низький рівень страхових виплат
кваліфікований персонал	
12 років досвіду на страховому ринку	зменшення чистого прибутку
велика мережа відділень	
налагоджені взаємовідносини з кредитними організаціями	значний обсяг дебіторської заборгованості
великий вибір програм страхування	
наявність постійних клієнтів	недостатність реклами страхових продуктів
Можливості	Загрози
зростання інвестиційної привабливості страховика	зниження рівня конкурентоздатності вітчизняного ринку страхування в цілому
впровадження нових видів страхування	втрата переваг порівняно з конкурентними страховими компаніями
використання інноваційних технологій у діяльності	посилення податкового навантаження, що значно зменшує чистих прибуток
	можливе застосування санкцій з боку органів нагляду за надмірне перестраховання

Діагностика СК «Арсенал Страхування» свідчить про відносно стійке положення компанії на страховому ринку, при якому основною метою страховика є збереження частки ринку та недопущення втрати існуючих конкурентних позицій. Задля посилення конкурентоспроможності страховика доцільно застосувати наступні заходи:

- підняття конкурентного бар'єру через перехід до більш вираженої персоналізації обслуговування й використання інших доповнень для посилення лояльності споживачів, а також розвиток корпоративної відповідальності;
- розширення параметричного ряду продукції для заповнення вільних сегментів ринку, підвищення якості надання послуг та впровадження інновацій;
- здійснення інвестування, що забезпечує конкурентоспроможність за витратами і технологічний розвиток;
- укладання вигідних контрактів з кращими постачальниками й дилерами.

Дослідження ризикового середовища проводиться за багатьма аспектами, одними з яких є аналіз розривів, тести раннього попередження, стрес-тестування, оцінка достатності капіталу страховика та вартості бізнесу.

Одним з етапів оцінки ризиків діяльності є здійснення аналізу фінансової надійності страховиків за допомогою тестів раннього попередження [3]. Відповідно до них здійснюється аналіз капіталу, активів, резервів, доходності, ліквідності та здійснюється оцінка результатів (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Показники тесту раннього попередження

Показник	Формула розрахунку
Показник дебіторської заборгованості	$ПДЗ = 100\% \times \text{Дебіторська заборгованість} / \text{Капітал}$
Показник ліквідності активів (ПЛА)	$ПЛА = 100\% \times \text{Високоліквідні активи} / \text{Зобов'язання}$
Показник ризику страхування (ПРС)	$ПРС = 100\% \times \text{Сума чистих премій} / \text{Капітал}$
Зворотний показник платоспроможності (ЗПП)	$ЗПП = 100\% \times \text{Загальна сума зобов'язань} / \text{Капітал}$
Показник доходності (ПД)	$ПД = 100\% \times \text{Чистий прибуток} / \text{Капітал}$
Показник обсягів страхування (андерайтингу) (ПА)	$ПА = 100\% \times \text{Виплати і витрати} / \text{Сума чистих зароблених премій}$
Показник змін у капіталі (ПЗК)	$ПЗК = 100\% \times \text{Капітал (К)} / \text{Капітал (П)}$
Показник змін у сумі чистих премій за всіма полісами (ПЗЧП)	$ПЗЧП = 100\% \times \text{Сума чистих премій (К)} / \text{Сума чистих премій (П)}$
Показник незалежності від перестраховування (ПНП)	$ПНП = 100\% \times \text{Чиста сума премій} / (\text{Валова сума премій})$
Показник відношення чистих страхових резервів та капіталу (ПВРК)	$ПВРК = 100\% \times \text{Чисті страхові резерви} / \text{Капітал}$
Показник доходності інвестицій (ПДІ)	$ПДІ = 100\% \times \text{Прибуток від фінансової діяльності} / \text{Середній обсяг фінансових інвестицій}$

Фактична оцінка кожного зазначеного показника визначається шляхом порівняння розрахункового значення з відповідною шкалою значень.

Оцінки виставляються по 4-бальній системі в залежності від діапазону, в який потрапило значення відповідного показника. На основі проведених тестів раннього попередження страховики можуть отримати такі оцінки [12]:

- „1” (стійка) – фінансові показники знаходяться на високому рівні;
- „2” (задовільна) – відсутні серйозні проблеми, фінансові показники знаходяться на середньому рівні;
- „3” (гранична) – фінансовий стан є задовільним, але фінансові показники знаходяться на рівні значно нижчому за середній;
- „4” (незадовільна) – фінансовий стан є дуже нестабільним.

Основним завданням моделювання раннього попередження нестабільності страхової компанії є проведення попереджувальних тестів щодо фінансової діяльності страхової компанії та перевірка цими тестами страхової компанії щодо її стабільності.

Відповідно до ст. 28 Закону України "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг" з метою виявлення ризиків у діяльності страховика запропоновано використання тестів раннього попередження (Додаток Б).

За даними розрахунку можемо зробити висновки, що загальна оцінка дорівнює трьом і характеризує фінансовий стан задовільним, але фінансові показники знаходяться на рівні значно нижчому за середній. Тому завданням страховика є поліпшення свого фінансового стану та нарощення потенціалу. Використання такого методу має певні недоліки у використанні: обмежений доступ до результатів тестування для страхувальників та складність визначення зацікавленими особами встановлених коефіцієнтів у зв'язку з неповним розкриттям страховиками необхідної інформації.

Важливим складовим елементом системи управління ризиками є стрес-тестування. Стрес-тестування можна визначити як оцінку потенційного ефекту

на фінансовий стан страхової компанії при змінах ризиків її діяльності, виходячи з ймовірностей потенційних подій [14].

Вимірюванню впливу на страховика підлягають такі події (стреси) [2]:

- зменшення на 30% ринкової вартості акцій, які перебувають у лістингу на фондовій біржі, що включені до складу активів балансу;
- зменшення на 40% ринкової вартості акцій, які не перебувають у лістингу, що включені до складу активів балансу;
- зниження на 10% цін на облігації підприємств, що включені до складу активів балансу;
- підвищення обмінного курсу іноземних валют на 25%;
- зниження обмінного курсу іноземних валют на 25%;
- зниження ринкових цін на нерухомість на 25%;
- збільшення суми виплат за обов'язковим страхуванням цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів на 30%;
- збільшення суми виплат за медичним страхуванням на 40%;
- збільшення витрат, пов'язаних з обслуговуванням договорів медичного страхування на 10%.

Для визначення розміру стресу розраховується зміна величини нетто-активів у відсотковому та грошовому вираженні. В грошовому еквіваленті зміна визначається за формулою:

$$\text{ЗВНА}^i = \text{ВНА}_3 - \text{ВНА}_c^i, \quad (2.1)$$

де ВНА_3 - нетто-активи відповідно до звітних даних страховика

ВНА_c^i нетто-активи, оцінені згідно з припущенням, що описує i -ту стресову подію.

У відсотковому виразі зміна розраховується за наступною формулою:

$$\text{ЗВНА}^i = \frac{\Delta \text{ВНА}^i}{\text{ВНА}_3} * 100\%, \quad (2.2)$$

Розпорядженням Нацкомфінпослуг «Про затвердження вимог щодо регулярного проведення стрес-тестування страховиками та розкриття інформації щодо ключових ризиків» у 2014 р. зобов'язала страховиків щороку

проводити стрес-тестування для оцінки платоспроможності компаній [2]. Структура та розрахунок впливу таких подій на стан страхової компанії наведено у табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Оцінка впливу стресових подій на стан СК «Арсенал Страхування»

Стрессова подія	Вплив в тис. грн.			
	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.
Зменшення на 40% ринкової вартості акцій, які не перебувають у лістингу	30195,4	43960,3	0	0
Підвищення обмінного курсу на 25%	-18397,3	-26422,1	-21604	-40690,1
Зниження обмінного курсу на 25%	18397,3	26422,1	29274,52	51927,25
Зниження ринкових цін на нерухомість на 25%	0	0	20943,85	22505
Збільшення загальної сум виплат за обов'язковим страхуванням цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів на 30%	3318,7	4670,1	6228,33	8289
Збільшення загальної суми виплат за медичним страхуванням на 40%	1211,3	951,6	654,2	501,6
Збільшення витрат пов'язаних з обслуговуванням договорів медичного страхування на 10%	228,9	6,9	4,76	3,65

Найбільш суттєвими ризиками за 2014-2015 рр. з урахуванням специфіки діяльності був ризик пов'язаний із зменшенням ринкової вартості акцій, що включаються до балансу. Це може призвести до падіння величини нетто-активів на 21% для акцій, що не включені до лістингу.

Ризик пов'язаний із коливаннями обмінних курсів іноземних валют також є суттєвим, проте адекватність страхових зобов'язань за умови підвищення обмінного курсу зберігається, тому для стрес-тесту обрані лише активи та зобов'язання, що безпосередньо номіновані у валюті. Ризик підвищення курсу призводить до суттєвого збільшення активів у гривневому еквіваленті, що позитивно впливає на фінансовий стан. У той час ризик зниження курсу, хоча й мало ймовірний у довгостроковому періоді, зменшить запас активів до недостатнього рівня для покриття резервів. Недоліком такого методу аналізу є не точна оцінка потенційних втрат та неможливість розгляду як точного прогнозу рівня вразливості у випадку розвитку кризової ситуації. Інші стреси мають незначний вплив на фінансовий стан, оскільки у випадку стрес-події

буде достатньо активів, щоб відповідати вимогам платоспроможності та покриття активів.

Виходячи з оцінки впливу стресових подій на стан страховика можна запропонувати шляхи мінімізації впливу визначених ризиків:

- диверсифікувати активи, тримаючи депозити, грошові кошти та ОВДП у декількох валютах;
- слідкувати за вартістю інвестиційної нерухомості та у випадку тенденції до зниження цін продавати її;
- проводити регулярний контроль за збитковістю та оптимізувати структуру страхового портфелю;
- здійснювати заходи зниження ризику, контролювати витрати на обслуговування кожного виду страхування, відмовлятися від збиткових сегментів.

Застосування стрес-тестування дозволить істотно розширити можливості ризик-менеджменту страхової компанії, адже аналіз результатів виявить ризики і слабкі сторони і дозволить розробити відповідні коригувальні дії.

В умовах недостатності фінансових ресурсів страхових компаній існує ризик дефіциту власного капіталу для компенсації непередбачуваних збитків в обсязі, який не може бути покритий страховими резервами. Тому для можливості нормального функціонування страховика та захисту інтересів клієнтів необхідно проводити оцінку достатності капіталу [8].

Страхові компанії повинні володіти достатнім обсягом капіталу для безперервного виконання власних функцій, збереження фінансової стійкості та конкурентних позицій, тому важливим етапом оцінки ризиків є аналіз достатності капіталу.

Загальновизнаною на сьогодні є тільки загальна формула, згідно з якою власний капітал страховика співвідноситься з сумою активів, зважених за ступенем ризику. Існує безліч методик оцінки достатності капіталу, які враховують вимоги стандартів Solvency та Basel. На практиці застосовують

оцінку достатності капіталу на основі фактичного запасу платоспроможності та методу коефіцієнтного аналізу [9].

Достатність капіталу так як і платоспроможність визначає здатність страхової компанії виконувати зобов'язання, але тільки у випадку виникнення непередбачуваних збитків, коли всі джерела компенсації втрат, крім коштів власного капіталу, вичерпані. Таким чином, необхідно враховувати достатність власного капіталу для компенсації непередбачуваних збитків у тому обсязі, який не може бути покритий страховими резервами.

Достатньо простим є підхід до визначення достатності капіталу страховиків, що базується на оцінці співвідношення між залученим і власним капіталом. При цьому дозволяється значна частка залученого капіталу в фінансуванні діяльності страховика (допустимий рівень відношення залученого капіталу до власного складає 0,9–1,1) [8].

Дослідимо достатність капіталу СК «Арсенал Страхування» на основі співвідношення залученого і власного капіталу (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Результати розрахунку достатності капіталу СК «Арсенал Страхування» на основі співвідношення капіталу за 2013-2017 рр., тис. грн.

Стаття	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.
Залучений і позиковий капітал	204484	307169	237465	469333	905252
Власний капітал	134270	166694	170334	257489	273904
Відношення залученого капіталу до власного	1,52	1,84	1,39	1,82	3,30

На основі методу оцінки достатності капіталу можемо зробити висновок, що у страхової компанії залучений капітал значно перевищує власний. При нормативному значенні 0,9 - 1,1 відношення капіталів у 2017 р. збільшилось та втричі перевищувало оптимальне співвідношення. Такий підхід має істотні недоліки, котрі полягають у розгляді зобов'язань та страхових резервів як капіталу страховика. Також метод не враховує, що відношення власного капіталу конкретної компанії до залученого капіталу значно залежить від складу і структури.

Тому з метою всебічного аналізу доцільно застосувати метод оцінки достатності капіталу на основі визначення запасу платоспроможності страховика. Метод включає вимоги до формування страховиком адекватної фактичної маржі платоспроможності в розмірі не меншому, ніж нормативна маржа платоспроможності та мінімальний гарантійний фонд та розраховується за формулою 2.3 [1]:

$$\left\{ \begin{array}{l} \text{CAR} = \frac{\text{ФЗП}}{\text{НЗП}} > 1; \\ \text{ФЗП} = \text{ВК} - \text{НА}; \\ \text{НЗП} = \max[\text{НЗП}_{\text{пр}}; \text{НЗП}_{\text{вип}}]; \\ \text{НЗП}_{\text{пр}} = 0,18 * (\text{СП} - 0,5 * \text{СП}_{\text{п}}); \\ \text{НЗП}_{\text{вип}} = 0,26 * (\text{СВ} - 0,5 * \text{СВ}_{\text{п}}); \end{array} \right. \quad (2.3)$$

де $\text{CAR} > 1$ – умова достатності капіталу страхової компанії;

CAR – коефіцієнт достатності капіталу страхової компанії;

ФЗП – фактичний запас платоспроможності;

ВК – власний капітал страхової компанії;

НА – нематеріальні активи страхової компанії;

НЗП – нормативний запас платоспроможності;

$\text{НЗП}_{\text{пр}}$, $\text{НЗП}_{\text{вип}}$ – нормативний запас платоспроможності, обчислений на основі премій та виплат відповідно;

СП , СВ – сума страхових премій та виплат за останні 12 місяців;

$\text{СП}_{\text{п}}$ – сума страхових премій, переданих у перестраховування, за 12 місяців;

$\text{СВ}_{\text{п}}$ – суми виплат, компенсованих перестраховиками, за 12 місяців.

Оцінка достатності капіталу СК «Арсенал Страхування» за 2013-2017 рр. наведена у табл. 2.7, а динаміка показників зображена на рис. 2.1.

Таблиця 2.7

Результати розрахунку достатності капіталу СК «Арсенал Страхування» на основі методу платоспроможності за 2013-2017 рр., тис. грн.

Показник	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.
Фактичний запас платоспроможності	133498	166104	169225	255858	272575
Нормативний запас платоспроможності	98666,73	81787,59	130897	167094,7	211195,3
Достатність капіталу (CAR)	1,35	2,03	1,29	1,53	1,29

Фактичний запас платоспроможності перевищує нормативний на 35%. Це підтверджує високий рівень платоспроможності компанії, фінансову стійкість і можливість виконувати свої зобов'язання перед клієнтами, партнерами та акціонерами.

Отже, за методикою оцінки запасу платоспроможності можемо сказати, що мінімальне значення показника достатності капіталу є виконаним, оскільки воно більше одиниці. Недоліком зазначеного методу є врахування досить обмеженої кількості показників, які не можуть охарактеризувати повної ситуації, також дана методика зазначає лише мінімальні границі показника.

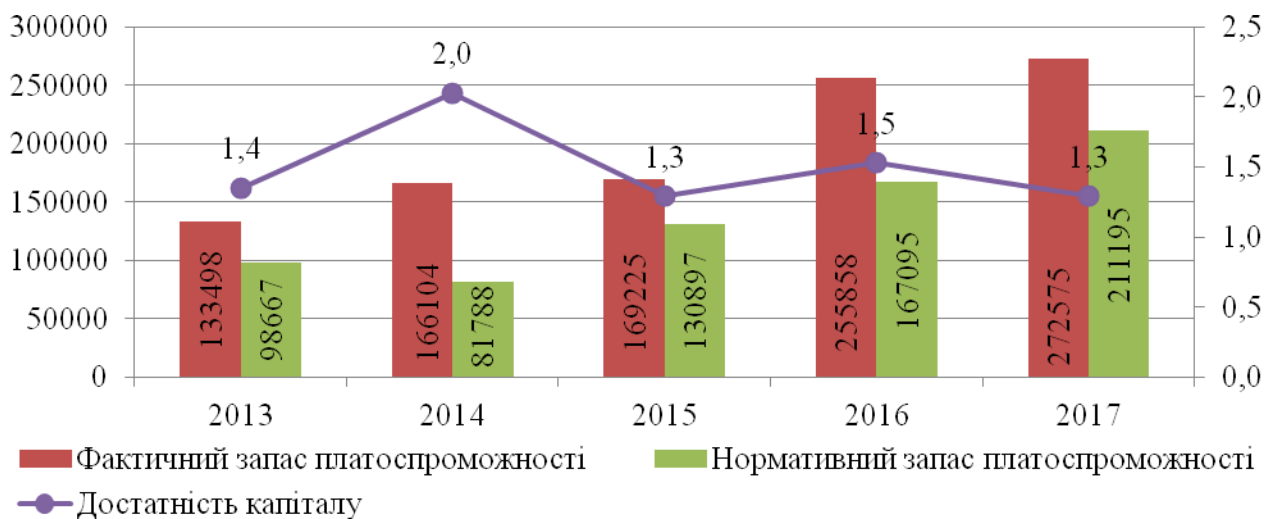

Рис. 2.1 Динаміка показників достатності капіталу СК «Арсенал Страхування»

Оцінка ризику також передбачає аналіз дійсної прибутковості страховика. Для оцінки дійсної прибутковості використовуємо метод економічної доданої вартості (EVA), який характеризується створенням такої вартості компанії, коли операційний прибуток перевищує середньозважену вартість використаного капіталу.

Для розрахунку EVA використовується прибуток страховика, очищений від податків та платежів. Показник економічної доданої вартості визначається як різниця між чистим прибутком та витратами на залучення капіталу [6]:

$$EVA = \left(\frac{\text{ЧП}}{\text{ІК}} - \text{WACC} \right) * \text{ІК}, \quad (2.4)$$

де ЧП – чистий прибуток;

ІК – інвестований капітал;

WACC - середньозважена вартість капіталу.

Середньозважена вартість капіталу розраховується за формулою:

$$WACC = K_{вк} * (BK/K) + (1 - P) * K_{пк} (PK/K), \quad (2.5)$$

де $K_{вк}$ – очікувана ставка вартості власного капіталу;

$K_{пк}$ – очікувана ставка вартості залученого і позиченого капіталу;

K – сукупний капітал;

BK – власний капітал;

PK – сума залученого і позиченого капіталу;

P – ставка податку на прибуток.

Результати розрахунку ринкової вартості компанії наведено у табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Результати розрахунку вартості СК «Арсенал Страхування» за 2013-2017 рр.

Показники	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.
Чистий прибуток	29741,00	23210,00	3564,00	10415,00	8057,00
Обсяг інвестованого капіталу (ІК _t)	55900,00	55900,00	55900,00	77400,00	77400,00
WACC _t	14,39	14,86	17,36	16,97	15,45
EVA _t	21697,13	14902,35	-6140,73	-2716,74	-3899,98

За даними табл. 2.8 бачимо, що економічна додана вартість страховика з 2015 р. мала від'ємне значення і свідчить про недостатність розміру отриманого компанією чистого операційного прибутку для відшкодування витрат на використаний капітал, а також про неефективне використання капіталу. Показник вказує на необхідність зменшення витрат на залучення капіталу та збільшення прибутку при незмінному його рівні. Недоліком даного методу є неможливість використання майбутніх грошових потоків, що розглядає ефективність методу лише в короткостроковій перспективі.

Отже, на основі проведеного аналізу розглянутих методів оцінки ризику страхової компанії «Арсенал Страхування» варто зазначити, що страховику необхідно звернути увагу на покращення фінансового стану, а саме скорочення залежності страхової компанії від залучених коштів та нарощувати прибуток.

РОЗДІЛ 3 ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ОЦІНКИ РИЗИКУ АНТИКРИЗОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Використання економіко-математичних моделей антикризового управління страховиків має забезпечувати підвищення ефективності управлінських рішень шляхом забезпечення релевантною інформацією про стан компанії, а також можливі чинники розвитку кризових явищ. Це можливо за рахунок фінансового планування та прогнозування, що дозволяють виявити перші симптоми кризи та вжити необхідні заходи.

Зважаючи на це, з метою підвищення ефективності антикризового управління, доцільно здійснювати прогнозування показників антикризової діяльності на основі імітаційного моделювання [13].

Цей метод об'єднує аналіз чутливості і аналіз розподілу ймовірностей вхідних змінних. Використання методу передбачає кілька етапів:

- а) визначається модель або алгоритм, які в найбільшій мірі відображують поведінку досліджуваної системи;
- б) модель тестується кілька разів, використовуючи випадкові числа, щоб отримати вихідні дані моделі (значення вхідних даних беруться з відповідних розподілів ймовірності, які відображають характер невизначеності параметрів);
- с) модель прораховується велику кількість разів з різними вхідними даними для отримання сукупності результатів.

Розраховані дані застосовуються для побудови щільності розподілу величини коефіцієнту зі своїм власним математичним очікуванням і стандартним відхиленням.

Визначено, що найбільш прогнозованими є такі показники страхової компанії як розмір власного капіталу, вартість оборотних активів та загальних фінансових ресурсів. Враховуючи взаємозв'язки показників зі значно можна спрогнозувати обсяги страхових резервів та платежів, а також чистий прибуток та показник прогнозу банкрутства. Було виділено ключові параметри для антикризового управління:

- власний капітал (ВК);
- страхові резерви (СР);
- оборотні активи (ОА);
- загальні фінансові ресурси (ЗФР);
- поточні зобов'язання (ПЗ);
- страхові платежі (СП);
- чистий прибуток (ЧП);
- коефіцієнт прогнозу банкрутства ($KПБ = (ОА-ПЗ)/ЗФР$)).

Виходячи зі статистичних даних діяльності СК «Арсенал Страхування» протягом 2013-2017 рр. було визначено мінімальні та максимальні межі вихідних параметрів. За допомогою середовища Excel вибрано випадкові значення для кожної невизначеною змінної, які засновані на імовірнісному розподілі та застосовані для визначення результативних показників. Для цієї мети були використані безперервні розподіли, які були задані невеликою кількістю параметрів, а саме середнім значенням, відхиленням та коефіцієнтом варіації. За результатами аналізу сформовано взаємозв'язок між вихідними та результативними показниками та виконано процедуру імітаційного моделювання 500 сценаріїв методом Монте-Карло (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Результати аналізу прогнозування показників за методом Монте-Карло

Показники	ВК, млн. грн.	СР, млн. грн.	ОА, млн. грн.	ЗФР, млн. грн.	ПЗ, млн. грн.	СП, млн. грн.	ЧП, млн. грн.	КПБ, %
Вибіркове середнє	200,5	339,5	458,8	625,3	65,1	493,7	15,0	0,6
Середнє відхилення	52,1	166,6	216,5	262,2	45,8	86,3	9,2	0,1
Стандартне відхилення	61,4	212,3	283,0	342,6	61,7	111,5	11,0	0,1
Коефіцієнт варіації	0,3	0,6	0,6	0,5	0,9	0,2	0,7	0,1
Мінімум	134,3	176,6	241,2	338,8	21,2	326,0	3,6	0,5
Максимум	273,9	678,9	918,0	1179,2	168,3	609,6	29,7	0,7
Ймовірність h (рентабельність $\leq 0,54$)								

За результатами імітаційного моделювання доцільно побудувати три сценарії: песимістичний, оптимістичний і найімовірніший. Побудова песимістичного сценарію пов'язано з погіршенням значень змінних параметрів на основі темпів приросту за 2013-2017 рр., оптимістичного – зі збільшенням показників, а найімовірніший – з результатами імітації (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Сценарний підхід до планування параметрів антикризового управління
СК «Арсенал Страхування»

Показники	Сценарії		
	песимістичний	оптимістичний	найбільш ймовірний
Власний капітал, млн. грн.	134,3	273,9	230,6
Страхові резерви, млн. грн.	176,6	678,9	390,4
Оборотні активи, млн. грн.	241,2	918,0	527,6
Загальні фінансові ресурси, млн. грн.	338,8	1179,2	719,1
Поточні зобов'язання, млн. грн.	21,2	168,3	74,9
Страхові платежі, млн. грн.	326,0	548,6	567,7
Чистий прибуток, млн. грн.	3,6	29,7	17,2
Коефіцієнт прогнозу банкрутства, %	0,55	0,71	0,68

За даними проведеного аналізу маємо варіанти розвитку діяльності СК «Арсенал Страхування», які дозволяють попередити настання несприятливих ситуацій та виникнення кризи у компанії. Це дає змогу вчасно коригувати програму антикризового управління та розробляти превентивні заходи запобігання банкрутства. Зокрема, можемо зазначити, що страхова компанія має резерви до збільшення чистого прибутку та зростання коефіцієнту прогнозу банкрутства, оскільки навіть при песимістичному сценарії значення коефіцієнту знаходиться в прийнятних межах.

З метою визначення тенденції показника ефективності антикризової діяльності доцільно застосувати метод екстраполяції тренду. Метод заснований на статистичному спостереженні динаміки показника, визначенні тенденції його розвитку і продовженні цієї тенденції для майбутнього періоду. При

такому підході до прогнозування передбачається, що розмір показника, що характеризує явище, формується під впливом багатьох чинників, при цьому не представляється можливим виділити порізно їх вплив. У зв'язку з цим хід розвитку пов'язується не з будь-якими конкретними факторами, а з плином часу. Для вибору необхідної функції доцільно визначити рівняння тренду та ступінь апроксимації кожної з них до динаміки коефіцієнту прогнозу банкрутства (рис. 3.1).

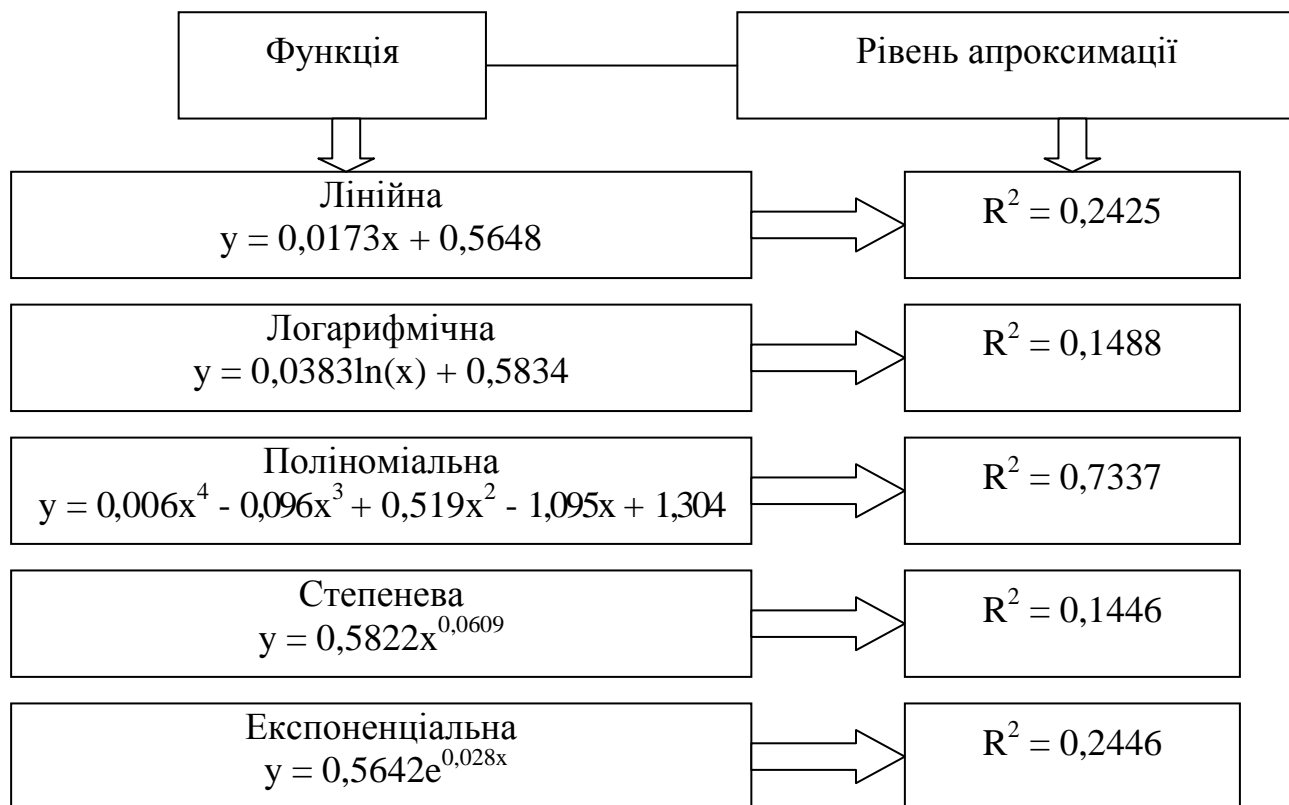

Рис. 3.1 Функції для прогнозування коефіцієнту прогнозу банкрутства СК «Арсенал Страхування»

Бачимо, що найбільший рівень апроксимації надає поліноміальна функція четвертого ступеня ($R^2 = 0,7337$), що вказує на найточніше відображення тенденції зміни показника прогнозу банкрутства.

Тому, за законами степеневі регресії коефіцієнту прогнозу банкрутства СК «Арсенал Страхування», виявлено прогнозу тенденцію ефективного антикризового управління (рис. 3.2).

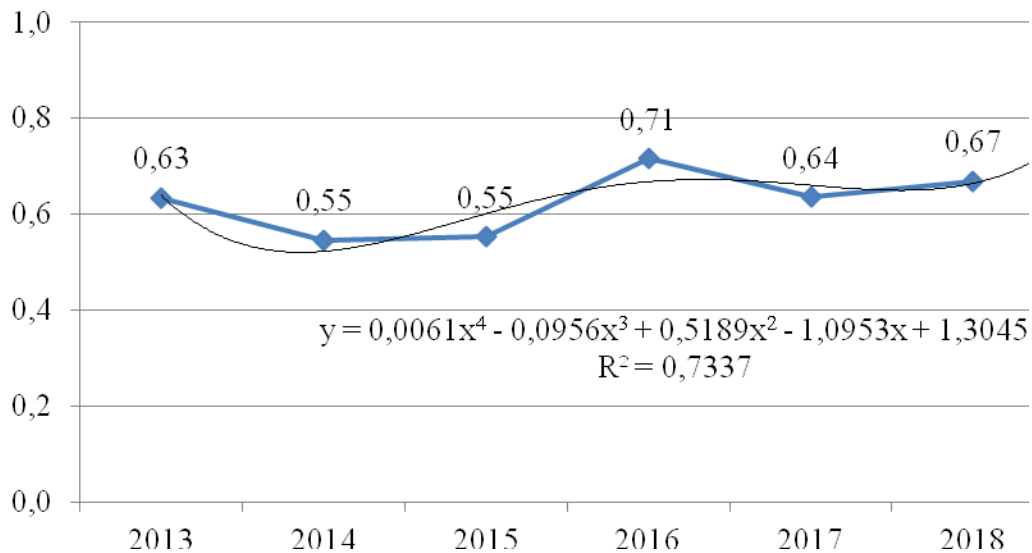

Рис. 3.2 Динаміка прогнозування коефіцієнту прогнозу банкрутства СК «Арсенал Страхування»

За результатами методу імітаційного моделювання Монте-Карло СК «Арсенал Страхування» має резерв до збільшення обсягу чистого прибутку та підвищення коефіцієнту прогнозу банкрутства. Трендовий аналіз показника прогнозу банкрутства у 2018 р. показав, що значення очікується на рівні 0,67 і є свідченням про покращення фінансового стану страховика.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

За результатами проведеного дослідження можна сформулювати наступні висновки:

1. Розглядаючи сутність та структуру антикризового менеджменту страхової компанії було визначено, що антикризове управління страховика – сукупність методів, які направлені на превентацію та розпізнавання кризи, а також її нейтралізацію та пом'якшення наслідків. Система антикризового управління представлена сукупністю взаємопов'язаних елементів, одним із яких є ризик-менеджмент.

2. Визначено тісний взаємозв'язок понять криза та ризик, які впливають на процес антикризового управління. Було розглянуто причини, які сприяють виникненню ймовірності ризику.

3. Досліджено процес управління ризиками та виявлено, що його суть полягає у шістьох етапах: організації ризик-менеджменту, постановки цілей управління ризиками, аналізу ризику та визначення його рівня, вибору оптимального методу впливу на ризик, застосування вибраних методів управління, контролю за ефективністю обраного методу.

4. Обґрунтовано методичні підходи щодо оцінки ризиків, а саме: статичні, аналітичні, експертні методи та метод аналогів.

5. Для оцінки зовнішніх факторів впливу на появу ризиків було використано PEST-аналіз, який дозволяє розставляти пріоритети для заходів з просування та обліку ризиків, виявляти потенціал для поліпшення поточного становища компанії, можливі шляхи реалізації операційної стратегії. За даними проведеного дослідження впливу зовнішніх факторів на діяльність СК «Арсенал Страхування» було розраховану вагу кожного показника. Так, можна зробити висновок, що найбільш впливовішими є рівень платоспроможності населення та розвиток онлайн страхування, менший вплив має демографічна ситуація та рівень інфляції. Найменший вплив визначено за показником зовнішній інформаційний фон.

6. Інструментом стратегічного аналізу, який дозволяє побудувати стратегію поведінки страховика в ринковому середовищі був SWOT-аналіз, який дозволив визначити негативні й позитивні фактори, що впливають на діяльність компанії та допомагають виявити можливі ризики. Діагностика СК «Арсенал Страхування» свідчить про відносно стійке положення компанії на страховому ринку, при якому основною метою страховика є збереження частки ринку та недопущення втрати існуючих конкурентних позицій.

7. Тест раннього попередження СК «Арсенал Страхування» дав зробити висновки, що загальна оцінка дорівнює трьом і характеризує фінансовий стан задовільним, але фінансові показники знаходяться на рівні значно нижчому за середній. Тому завданням страховика є поліпшення свого фінансового стану та нарощення потенціалу.

8. Аналіз впливу стресових подій на стан страховика показав, що суттєвим ризиком за 2014-2015 рр. був ризик пов'язаний із зменшенням ринкової вартості акцій, що включаються до балансу. Це може призвести до падіння величини нетто-активів на 21% для акцій, що не включені до лістингу. Протягом 2016-2017 рр. найбільший вплив мав ризик пов'язаний із коливаннями обмінних курсів іноземних валют, проте адекватність страхових зобов'язань за умови підвищення обмінного курсу зберігається.

9. Аналіз достатності капіталу СК «Арсенал Страхування» на основі співвідношення капіталів показав, що у страхової компанії залучений капітал значно перевищує власний. При нормативному значенні 0,9 - 1,1 у 2017 р. співвідношення збільшилось та втричі перевищувало оптимальне значення. Достатність капіталу на основі запасу платоспроможності показала перевищення нормативного значення на 35%. Це підтвердило високий рівень платоспроможності компанії, фінансову стійкість і можливість виконувати свої зобов'язання перед клієнтами, партнерами та акціонерами.

10. Дослідження економічної доданої вартості страховика показало з 2015 р. негативну тенденцію та мало від'ємне значення, що свідчить про недостатність розміру отриманого компанією чистого операційного прибутку

для відшкодування витрат на використаний капітал, а також про неефективне використання капіталу.

11. Отже, на основі проведеного аналізу розглянутих методів оцінки ризику страхової компанії «Арсенал Страхування» варто зазначити, що страховику необхідно звернути увагу на покращення фінансового стану, а саме скорочення залежності страхової компанії від залучених коштів та нарощувати прибуток.

12. Було побудовано математично-економічну модель за допомогою методу Монте-Карло. За результатами методу імітаційного моделювання виявлено резерв до збільшення обсягу чистого прибутку та підвищення коефіцієнту прогнозу банкрутства. Трендовий аналіз показника прогнозу банкрутства у 2018 р. показав, що значення очікується на рівні 0,67 і є свідченням про покращення фінансового стану страховика.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України «Про страхування» від 07.03.1996 р. № 85/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show>
2. Розпорядження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг «Про затвердження вимог щодо регулярного проведення стрес-тестування страховиками та розкриття інформації щодо ключових ризиків та результатів проведених стрес-тестів» від 13.02.2014 № 484 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show>
3. Розпорядження Нацкомфінпослуг «Про затвердження Вимог до організації і функціонування системи управління ризиками у страховика» від 04.02.2014 № 295 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0344-14>.
4. Баранов А. Л. Методологічні основи управління ризиками страхової компанії / А. Л. Баранов // Фінанси, облік і аудит. - 2014. - № 1. - С. 22-34.
5. Житар М. Методичні аспекти управління ризиками страхових компаній / М. Житар // Схід. - 2016. - № 1. - С. 13-17.
6. Ковальов А. І. Концепція EVA та оцінка ефективності реструктуризації підприємств / А. І. Ковальов, О. І. Винокурова // Теоретичні та прикладні питання економіки. - 2015. - №1. - С. 94-103.
7. Лагунова І. А. Сутність та принципи концепції ризик-менеджменту / І. А. Лагунова // Актуальні проблеми державного управління. – 2018. – №1(53). – С. 44-52.
8. Опешко Н. С. Управління достатністю капіталу страхових компаній: дис. ... кандидата ек. наук: 08.00.08 / Опешко Наталія Сергіївна. – Харків, 2016. – 225 с.
9. Супрун А. А. Достатність капіталу як елемент антикризового фінансового управління страховою компанією / А. А. Супрун, Н. В. Супрун // Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка. - 2015. - №2(2). - С. 143-148.

10. Черкаський І. Б. Управління ризиками діяльності страхових компаній в контексті економічної безпеки / І. Б. Черкаський, Л. М. Ремньова, Л. Д. Лебединська // Науковий вісник Чернігівського державного інституту економіки і управління. Серія 1 : Економіка. - 2013. - № 4. - С. 16-23.

11. Шевчук О. О. Методи оцінювання ризиків у страховій діяльності / О. О. Шевчук, М. І. Гулик // Науковий вісник НЛТУ України. - 2016. - №26. - С. 291-299.

12. Шпіцглиз С. О. Моделювання раннього попередження нестабільності страхової компанії / С. О. Шпіцглиз // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. - 2013. - № 1. - С. 296-301.

13. Lytvyn A. A System dynamics approach to modelling business activities of Ukrainian general insurers/ A. Lytvyn, P. Dadashova // Reinventing Life on a Shrinking Earth. – 2015. — P. 1-28.

14. Koval Y. S. Stress-testing of complex risks in the banking system, as an instrument of state anti-crisis management/ Y. S. Koval //Public management : collection. — № 2 (12) –2018. – p.138-148.

15. Офіційний веб-сайт ПрАТ СК «Арсенал Страхування» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://arsenal-ic.ua/>

АНКЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ: «ВПЛИВ ЗОВНІШНІХ ФАКТОРІВ НА ДІЯЛЬНІСТЬ СК «АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ»

Шановний респонденте!

У рамках переддипломної практики проводиться дослідження впливу зовнішніх факторів на діяльність страхової компанії. Ми маємо на меті виявити чутливість страхової діяльності до зовнішнього середовища.

Саме тому просимо Вас оцінити представлені нижче фактори за п'ятибальною шкалою, де 1 – найменший вплив, а 5 - найсильніший. Ваші відповіді матимуть важливе практичне значення для удосконалення антикризової діяльності страховика. Заздалегідь дякуємо за участь у дослідженні.

Фактори	Оцінка експерту від 1 до 5				
	1	2	3	4	5
Стійкість політичної влади і існуючого уряду					
Зміни в законодавстві					
Слабкі зовнішньоекономічні зв'язки України у сфері страхування					
Існування корупційних схем та шахрайських дій					
Зміна курсу валют					
Рівень інфляції					
Рівень платоспроможності населення					
Тарифна політика страховика					
Попит на страхові продукти					
Рівень культури страхування					
Зовнішній інформаційний фон					
Демографічна ситуація					
Розвиток онлайн страхування					
ІТ системи у страховій діяльності					

Результати тестів раннього попередження СК «Арсенал Страхування» за 2017 р.

Показник	Значення	Шкала	Коефіцієнт	Фактична оцінка
Показник дебіторської заборгованості (ПДЗ)	40,32	1.0<=ПДЗ<50 2.50<=ПДЗ<75 3.75<=ПДЗ<100 4.100<=ПДЗ	0,04	0,04
Показник ліквідності активів (ПЛА)	31,60	1.95<=ПЛА 2.80<=ПЛА<95 3.65<=ПЛА<80 4.ПЛА<65	0,1	0,4
Показник ризику страхування (ПРС)	222,56	1.ПРС<=100 2.100<ПРС<=200 3.200<ПРС<=300 4.300<ПРС	0,06	0,18
Зворотний показник платоспроможності (ЗПП)	330,50	1.0<ЗПП<=20 2.20<ЗПП<=50 3.50<ЗПП<=75 4.75<ЗПП,ЗПП<=0	0,18	0,72
Показник доходності (ПД)	2,94	1.50<ПД 2.25<ПД<=50 3.0<=ПД<=25 4.ПД<0	0,06	0,18
Показник обсягів страхування (андерайтингу) (ПА)	56,42	1.ПА<=50 2.50<ПА<=100 3.100<ПА<=110 4.110<ПА	0,06	0,12
Показник змін у капіталі (ПЗК)	106,38	1.10<ПЗК 2.5<ПЗК<=10 3.0<ПЗК<=5 4.ПЗК<=0	0,06	0,06
Показник змін у сумі чистих премій за всіма полісами (ПЗЧП)	108,05	1.40<=ПЗЧП 2.33<=ПЗЧП<40 3.10<=ПЗЧП<33 4.ПЗЧП<10	0,06	0,06
Показник незалежності від перестраховання (ПНП)	38,49	1.50<=ПНП 2.40<=ПНП<50 3.30<=ПНП<40 4.ПНП<30	0,18	0,54
Показник відношення чистих страхових резервів та капіталу (ПВРК)	247,86	1.0<ПВРК<=50 2.50<ПВРК<=75 3.75<ПВРК<=100 4.100<ПВРК	0,16	0,64
Показник доходності інвестицій (ПДІ)	25,30	1.10<=ПДІ 2.5<=ПДІ<10 3.0<=ПДІ<5 4.ПДІ<0	0,04	0,04
Загальна оцінка				2,98

Додаток В

Баланс (Звіт про фінансовий стан) СК «Арсенал Страхування» за